

Sygn. akt I Ca 251/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lipca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Nowaczyński

Sędziowie: SO Aleksandra Ratkowska (spr.)

SO Dorota Twardowska

Protokolant: st. sekr. sądowy Katarzyna Kowalska

po rozpoznaniu w dniu 8 lipca 2015 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa A. R. i D. R.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Iławie

z dnia 25 lutego 2015 r. sygn. akt I C 230/14

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala powództwo oraz zasądza od powodów D. R. i A. R. na rzecz pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. kwoty po 1.208,50 zł (jeden tysiąc dwieście osiem złotych pięćdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu;
2. nie obciąża powodów kosztami procesu za drugą instancję.

Sygn. akt I Ca 251/15

UZASADNIENIE

Powodowie D. R. i A. R. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. kwot po 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z odsetkami ustawowymi od kwoty żądanej pozwem przez powódkę od dnia 26 marca 2013 r. do dnia zapłaty, a od kwoty dochodzonej przez powoda od dnia 07 lipca 2013 r. do dnia zapłaty. Domagali się także zasądzenia na ich rzecz kosztów procesu według norm prawem przepisanych

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że w wyniku śmierci ich matki C. R. w wypadku komunikacyjnym z dnia 25 sierpnia 2003 r. doszło do zerwania więzi emocjonalnej łączącej ich z matką oraz dobra osobistego – prawa do życia w pełnej rodzinie, zaś krzywda powodów z tego wynikająca podlegała kompensacie w ramach zadośćuczynienia.

Pozwany w odpowiedzi na pozew domagał się oddalenia powództwa oraz zasądzenia na jego rzecz kosztów procesu według norm prawem przepisanych. Pozwany podkreślił, iż w ramach postępowania likwidującego szkodę wypłacił

na rzecz każdego z powodów kwoty po 70.000 zł, z czego po 30.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci matki oraz kwoty po 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia za zerwanie więzi emocjonalnej w matką.

Sąd Rejonowy w Iławie wyrokiem z dnia 25 lutego 2015 r. zasądził od pozwanego na rzecz każdego z powodów kwoty po 20.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od kwoty zasądzonej na rzecz powoda od dnia 26 marca 2013 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty zasądzonej na rzecz powódki od dnia 07 marca 2013 r. do dnia zapłaty (punkty I i II). Na rzecz każdego powodów od pozwanego zasądzono kwoty po 2.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt III) oraz nakazano ściągnąć od pozwanego Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Iławie kwotę 2.000 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu (punkt IV).

Sąd pierwszej instancji ustalił, iż w dniu 25 sierpnia 2003 r. matka powodów C. R. została potrącona samochodem i zmarła w wyniku doznanych obrażeń. Sprawca wypadku był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej u pozwanego. W chwili śmierci matki powódka miała 9 lat, natomiast powód miał lat 10. Powodowie byli bardzo związani z matką, odrabiali z nią lekcje, spędzali wolny czas po szkole, chodzili na spacer, rozmawiali. Była ona osobą, do której powodowie mieli zaufanie, z którą rozmawiali, zwierzali się jej, która służyła im pomocą i radą. O śmierci matki dowiedzieli się od ojca. Po przekazaniu tej informacji powodowie negowali ten fakt, nie mogli uwierzyć w śmierć matki. D. R. po śmierci matki zamknęła się w sobie, nie chciała chodzić do szkoły, nie mogła się skupić na odrabianiu lekcji, nauce. Powódka nadal nie może pogodzić się ze śmiercią matki, nie zaakceptowała jej nieobecności. Powódce śni się zmarła matka, zdaje jej się, iż czuje jej obecność. Pomimo upływu czasu powódka odczuwa tęsknotę za matką, ma poczucie straty. Bardzo często wraz z rodzeństwem odwiedza grób matki. Powód A. R. po śmierci matki negował fakt jej śmierci, nie mógł uwierzyć, że matka już nie wróci. Było mu ciężko, nie chciał chodzić do szkoły, jego zachowanie zmieniło się, stał się zamknięty, miał problemy z agresją, opuścił się w nauce. Pomimo upływu lat powód nie pogodził się ze śmiercią matki, bardzo mu jej brakuje. Z zazdrością patrzy na znajomych, którzy mają matki, mogą z nimi porozmawiać. Powód raz w tygodniu odwiedza grób C. R., w trakcie spotkań rodzinnych często ją wspomina. Po śmierci C. R. Z. R. w opiece nad dziećmi pomagała babcia. Jednak pomimo starań nie zdołała ona zastąpić im matki.

W toku postępowania likwidacyjnego pozwany wypłacił powódce D. R. kwotę 30.000 zł tytułem odszkodowania i kwotę 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w postaci zerwania szczególnej więzi pomiędzy dzieckiem i matką z art. 448 kc. W toku postępowania likwidacyjnego A. R. pozwany wypłacił kwotę 30.000 zł tytułem odszkodowania i kwotę 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w postaci zerwania szczególnej więzi pomiędzy dzieckiem i matką z art. 448 kc.

W ocenie Sądu pierwszej instancji powództwo każdego z powodów zasługiwało na uwzględnienie w całości. Zgodnie z ugruntowanym dorobkiem orzecznictwa Sądu Najwyższego wskazano, iż roszczenie powodów dochodzone w oparciu o art. 24 kc w zw. z art. 448 kc. było usprawiedliwione, kiedy to podstawą dla dochodzenia roszczeń z tytułu zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego w postaci zerwania więzi rodzicielskiej - przed wprowadzeniem do systemu prawa cywilnego art. 446 § 4 kc z dniem 03 sierpnia 2008 r. co do zdarzeń szkodowych zaistniałych przed tą datą – były właśnie powołane przez powodów przepisy.

Na podstawie całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd pierwszej instancji doszedł do przekonania, iż pomiędzy zmarłą C. R., a każdym z powodów istniała silna i pozytywna więź emocjonalna charakterystyczna dla stosunków pomiędzy rodzicem i dzieckiem w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. Matka służyła pomocą dzieciom, powodowie zawsze mogli liczyć na jej wsparcie we wszystkich sytuacjach życiowych, spędzali ze sobą każdą wolną chwilę. Nagła i nieoczekiwana śmierć matki w tragicznych okolicznościach była dla każdego z powodów traumą, zmieniło się negatywnie funkcjonowanie powodów w środowisku rówieśniczym i rodzinnym. Powodowie zostali pozbawieni szansy na życie w pełnej rodzinie.

W ocenie Sądu a quo roszczenia przyznane przez pozwanego w ramach postępowania likwidacyjnego tytułem zadośćuczynienia na rzecz każdego z powodów w kwotach po 40.000 zł nie kompensowały w pełni ich krzywdy wywołanej śmiercią matki. Za kwotę spełniającą kryteria odpowiedniości w rozumieniu art. 448 kc. Sąd pierwszej

instancji przyjmował 60.000 zł, co tym samym uzasadniało zasądzenie na rzecz każdego z powodów dalszych kwot po 20.000 zł dochodzonych przez nich pozwem. O odsetkach ustawowych od zasądzonych roszczeń orzeczono na podstawie art. 455 kc w zw. z art. 481 § 1 i 2 kc. O kosztach procesu rozstrzygnięto w oparciu o art. 98 kpc, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy, zaś o kosztach sądowych na podstawie art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Pozwany wniósł apelację od tego wyroku zaskarżając go w całości.

W kwestii obrazy prawa materialnego wskazał pozwany na naruszenie art. 448 kc, poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż kwota łączna przyznanego na rzecz każdego z powodów zadośćuczynienia ma wymiar odpowiedni, kiedy to okoliczności ujawnione w sprawie nakazywały postrzeganie zasądzonej sumy przez pryzmat wygórowania.

Obraza art. 6 kc polegać miała na jego błędnej wykładni i przyjęciu, że powodowie wykazali rozmiar krzywdy po śmierci C. R..

Naruszenie art. 455 kc wynikać miało z błędnego ustalenia przez Sąd pierwszej instancji początkowych dat wymagalności odsetek ustawowych od zasądzonych świadczeń.

Zarzucono także naruszenie norm prawa procesowego - art. 233 § 1 kpc, czego przejawem było przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i w konsekwencji kompensata krzywdy każdego z powodów związanej ze śmiercią matki kwotą rażąco zawyżoną.

Pozwany domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa w całości, z jednoczesnym zasądzeniem na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji pozwany podkreślał, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dawał podstaw dla zasądzenia na rzecz każdego z powodów dalszych kwot po 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć matki – kiedy to kwoty po 40.000 zł przyznane na rzecz każdego z powodów przez pozwanego w ramach postępowania likwidującego szkodę były odpowiednie do skali krzywdy odczuwanej przez nich po śmierci matki. Przywołując treść zeznań przesłuchanych w sprawie świadków pozwany zaznaczył, iż powodowie już po okresie około dwóch miesięcy od śmierci matki funkcjonowali normalnie, nie korzystali z pomocy psychologicznej i psychiatrycznej, to traumatyczne wydarzenie nie rzutowało także na osiągnięte wyniki w nauce. Powodowie pogodzili się ze śmiercią matki, no co wpływ miał także upływ blisko 11 lat od momentu wypadku do chwili zainicjowania przez powodów niniejszego procesu. W ocenie pozwanego fakt wprowadzenia z dniem 03 sierpnia 2008 r. do systemu prawa cywilnego regulacji prawnej art. 446 § 4 kc stanowiącej wprost podstawę dla dochodzenia roszczeń tytułem zadośćuczynienia, nie przekreślał zasadności tezy, iż kwoty wypłacone przez skarżącego na rzecz powodów w ramach odszkodowania z art. 446 § 3 kc także uwzględniały elementy szkody niemajątkowej związanej z utratą matki i po części ją kompensowały. Zdaniem pozwanego odsetki ustawowe od zasądzonych na rzecz powodów roszczeń powinny zostać zasądzone od dnia wyrokowania.

Powodowie w odpowiedzi na apelację pozwanego domagali się jej oddalenia oraz zasądzenia kosztów procesu za instancję odwoławczą według norm prawem przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego zasługiwała na uwzględnienie. Wniesione przez powodów powództwo nie znajdowało usprawiedliwienia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym.

W pierwszej kolejności podkreślenia wymaga, że ustalenia dokonane przez Sąd a quo odnośnie okoliczności istotnych z punktu widzenia oceny zasadności żądań pozwu były prawidłowe. Również przywoływane przez Sąd Rejonowy poglądy wykształcone w dorobku orzecznictwym Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych, odnośnie kryteriów jakie należy brać pod uwagę przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia, miały zastosowanie w okolicznościach

tej sprawy. Niemniej jednak, w ocenie Sądu odwoławczego, Sąd pierwszej instancji dokonał błędnej subsumcji ustalonych okoliczności do stanu faktycznego sprawy co skutkowało ostatecznie konstatacją, iż krzywda każdego z powodów związana z naruszeniem dobra osobistego w postaci zerwania więzi emocjonalnej z matką, wymagała kompensaty kwotą łączną 60.000 zł. Innymi słowy, wzięwszy pod uwagę całokształt zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, nie było podstaw dla uznania, iż krzywda każdego z powodów związana ze śmiercią matki wymagała kompensaty kwotą wyższą, aniżeli wypłacone na rzecz każdego z powodów w ramach postępowania likwidującego szkodę kwoty po 40.000 zł.

Faktem pozostaje, iż ojciec powodów, Z. R., w roku 2004 zgłosił pozwanemu szkodę związaną ze śmiercią C. R., stanowiącą następstwo wypadku z dnia 25 sierpnia 2003 r., co skutkowało wszczęciem postępowania likwidacyjnego. W ramach tego postępowania Z. R. działając tak w swoim imieniu, jak i czworga małoletnich dzieci (w tym dwojga powodów), zawarł z pozwanym w dniu 26 czerwca 2004 r. ugodę. Na mocy postanowień tej ugody na rzecz Z. R. oraz czworga małoletnich dzieci zmarłej, wypłacono łącznie 53.000 zł, z jednoczesnym przyjęciem, iż na rzecz każdego z pięciorga uprawnionych przypadało po 10.000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci żony i matki, tj. kwoty te przyznano na podstawie art. 446 § 3 kc. Jednocześnie złożone przez Z. R. w ugodzie oświadczenie, iż wyczerpuje ona wszelkie roszczenia pomiędzy stronami związane z likwidacją przedmiotowej szkody w przyszłości, w tym także w odniesieniu do małoletnich wówczas powodów, nie było prawnie skuteczne. Dla dokonania takiej czynności w imieniu małoletnich wówczas powodów, z uwagi iż przekraczała ona granice zwykłego zarządu majątkiem dziecka, wymagane było posiadanie przez Z. R. zgody sądu opiekuńczego – której ojciec powodów nie posiadał. Analogicznie kwestię tę postrzegał pozwany w ramach postępowania likwidacyjnego zainicjowanego w dniu 06 marca 2013 r. przez powodów D. R. i A. R., po dojściu powodów do pełnoletności. W decyzjach z dnia 19 kwietnia 2013 r. pozwany uznał, iż roszczenia wynikające z ugody zawartej przez ojca powodów nie kompensowały szkody A. R. i D. R. w całości, a tym samym przysługiwało im uprawnienie do dochodzenia dalszych kwot. Pozwany w dniu 19 kwietnia 2013 r. przyznał na rzecz każdego z powodów kwoty po 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę po śmierci matki (art. 24 kc w zw. z art. 448 kc) oraz „dopłacił” po 20.000 zł do odszkodowania uzyskanego przez powodów w ramach zwartej przez ich ojca w 2004 r. ugody (k.12-13).

Rekapitułując powyższe rozważania podkreślenia wymaga, że pozwany po blisko dziecięciu latach od zaistnienia zdarzenia szkodowego, z którego powodowie wywodzą swe roszczenia, uznał za zasadne skompensowanie krzywdy powodów związanej z zerwaniem więzi rodzicielskiej z matką kwotami po 40.000 zł zadośćuczynienia. Całokształt zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie daje podstaw dla przyjęcia, iż kwoty te nie uwzględniały wszelkich negatywnych następstw śmierci C. R. w egzystencji powodów. Oczywistym jest, iż nagła i niespodziewana śmierć matki była dla małoletnich wówczas powodów traumą, wymuszającą konieczność całkowitego przeorganizowania dotychczasowej egzystencji i przywyknięcia do nowej, zmienionej bezpowrotnie rzeczywistości. Powodowie podkreślali, iż zawsze mogli liczyć na pomoc i wsparcie zmarłej, która poświęcała im cały wolny czas, organizowała dzieciństwo, które upływało pod znakiem bez troski. Powodowie razem z matką odrabiali lekcje, prowadzili długie rozmowy kształtujące osobowość dziecka, co stanowi niezbędny element jego prawidłowego rozwoju. Niemniej jednak materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie uzasadnia konstatacji, iż więź emocjonalna powodów z matką przekraczała granice typowej więzi między takimi członkami rodziny, tym samym aby jej zerwanie uzasadniało zasądzenie tytułem zadośćuczynienia kwot przewyższających przyznane przez pozwanego sumy w ramach postępowania likwidującego szkodę.

Należy podkreślić w tym miejscu, na co słusznie uwagę zwracał pozwany w uzasadnieniu apelacji, iż zeznania przesłuchanych w sprawie świadków, najbliższych członków rodziny powodów, nie potwierdzały tak negatywnych zmian w ich egzystencji w związku ze śmiercią matki, na jakie wskazywali oni w pozwie i następnie w toku postępowania dowodowego przed Sądem pierwszej instancji. Treść zeznań ojca powodów, Z. R., jak też ich wuja, K. R. (1) wskazuje na to, iż po blisko dwóch miesiącach od śmierci C. R. „powodowie nie odczuwali już, że brakuje im matki”, nie korzystali powodowie nigdy z form wsparcia psychologicznego czy też psychiatrycznego, to tragiczne wydarzenie nie miało też żadnego wpływu na osiągnięte przez powodów wyniki w nauce, powodowie zostali otoczeni miłością i

opieką ze strony babki oraz ojca. K. R. (2) zeznał, że powodowie pogodzili się ze śmiercią matki, funkcjonują obecnie normalnie (k.85 verte-86).

Oczywistym jest również, iż na stopniowe łagodzenie krzywdy związanej z utratą najbliższego członka rodziny nie bez wpływu pozostaje upływ czasu jaki minął od zdarzenia szkodowego. Śmierć C. R. nastąpiła w dniu 25 sierpnia 2003 r., pozwany przyznając w dniu 19 kwietnia 2013 r. na rzecz każdego z powodów kwoty po 40.000 zł zadośćuczynienia uwzględnił zatem wszelkie okoliczności, jakie kształtowały skalę krzywdy powodów przez okres blisko dekady od momentu straty matki. Oczywista trauma związana z koniecznością nagłego przeorganizowania ustabilizowanego dotychczas życia dziecka po stracie jednego z rodziców, cierpienie związane ze zrozumieniem nieodwracalności takiej straty oraz wymóg przystosowania się do negatywnie zmienionych warunków życiowych, w ocenie Sądu odwoławczego, zostały powodom skompensowane w całości poprzez wypłatę kwot po 40.000 zł zadośćuczynienia, z jednoczesnym brakiem podstaw dla uwzględnienia ich żądań dochodzonych w ramach niniejszego postępowania.

Z tych przyczyn, na mocy art. 386 § 1 kpc, Sąd Okręgowy w Elblągu zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo powodów w całości.

Konsekwencją powyższego była także korekta rozstrzygnięcia w odniesieniu do kosztów procesu przed Sądem pierwszej instancji, którymi to kosztami, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy, na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. i § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2013, poz. 490 j.t.) obciążono powodów.

Na podstawie art. 102 kpc odstąpiono od obciążania powodów kosztami procesu za drugą instancję